

Padomes secinājumi par Eiropas Savienības prioritātēm Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides asamblejas trešajā sanāksmē

Padome pieņēma secinājumus par Eiropas Savienības prioritātēm Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides asamblejas trešajā sanāksmē (UNEA-3) (Nairobi, 2017. gada 4.–6. decembrī)

"ATGĀDINOT, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programmas Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides asambleja (Asambleja) ir pasaules mērogā augstākā līmeņa lēmumu pieņemšanas struktūra vides jomā;

ATGĀDINOT, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides programma ir vadošā pasaules mēroga vides iestāde, kas nosaka pasaules mēroga darba programmu vides jomā, veicina ilgtspējīgas attīstības vides dimensijas saskanīgu īstenošanu Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) sistēmā un autoritatīvi iestājas par vides jautājumu risināšanu pasaules mērogā;

VĒLREIZ APSTIPRINOT Eiropas Savienības (ES) un tās dalībvalstu apņemšanos integrēti īstenot Programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM), Adisabebas rīcības programmu par finansējumu attīstībai, Parīzes klimata nolīgumu, ANO Konvenciju par bioloģisko daudzveidību, nolīgumus ķīmisko vielu un atkritumu jomā un citus nolīgumus vides jomā; un ATZĪMĒJOT, ka šīs daudzpusējās saistības rāda, ka, risinot globālus jautājumus, visām ANO dalībvalstīm ir jāstrādā kā partnerēm un ka tām ir šādas spējas;

ATGĀDINOT Padomes 2017. gada 20. jūnija secinājumus "Ilgtspējīga Eiropas nākotne: ES atbildes reakcija uz ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam"^[1], kas ir svarīgs solis pretī IAM sasniegšanai līdzsvarotā un integrētā veidā;

UZSVEROT ES un tās dalībvalstu apņemšanos aktīvi strādāt sadarbībā ar citām ANO dalībvalstīm, privāto sektoru, akadēmiskajām aprindām un pilsonisko sabiedrību, lai zināšanu pārnēsī un uz risinājumu vērstu rīcību virzītu uz aprītes ekonomikas un iekļaujošas ilgtspējīgas izaugsmes panākšanu;

ATZĪSTOT, ka piesārņojums ir akūta pasaules mēroga problēma, kurai bieži ir pārrobežu ietekme un kuras zinātniski pierādītās sekas krietni pārsniedz vides jomas robežas, tostarp ietekmējot cilvēku veselību un labklājību un jo īpaši neaizsargātās grupas;

ĪPAŠI NORĀDOT uz aplēsēm, ka pasaulē katru gadu 6,5 miljoni cilvēku pāragri mirst tādēļ, ka ir bijuši pakļauti āra un iekštelpu gaisa piesārņojumam^[2], 58 % gadījumu saslimšana ar caurejas slimībām notiek ūdens piesārņojuma dēļ un tādēļ, ka nav pieejams tīrs ūdens un sanitārija^[3], 2 miljardiem cilvēku visā pasaulē nav pieejama cieta atkritumu savākšana^[4]; tiek lēsts, ka 2010. gadā okeānā nonāca aptuveni 4,8–12,7 miljoni tonnu plastmasas atkritumu^[5] un 557 sugas visās savvaļas dzīvnieku grupās jūrā ir skārusi sapīšanās plastmasas atkritumos vai to norīšana^[6]; savukārt ķīmiskā piesārņojuma (gaistošu organisku savienojumu, svina, dzīvsudraba) radītās izmaksas sasniedz 480 miljardus ASV dolāru^[7];

UZSVEROT, ka piesārņojuma jautājumu risināšanā primāra ir novēršana un agrīna rīcība; šajā sakarā ATGĀDINOT piesardzības principu un principu "piesārņotājs maksā" un VĒLREIZ APSTIPRINOT, ka tie ir efektīvi jāpiemēro;

UZSVEROT, ka piesārņojuma jautājumi ir efektīvi jārisina globālā, reģionālā, valsts un vietējā līmenī, šajā sakarā ĪPAŠI NORĀDOT, ka ir vajadzīga pareiza pārvaldība, un IENĒMOT saskaņotu un integrētu pieeju;

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME

1. PAUŽ GANDARĪJUMU par gaidāmo Asamblejas 3. sesiju, kuras kopējā tēma ir "Ceļā uz planētu, kas ir brīva no piesārņojuma" un kuras mērķis ir izvērst vērienīgu, efektīvu un uz sadarbību vērstu rīcību, lai panāktu piesārņojuma novēršanu un samazināšanu, un ATZINĪGI VĒRTĒ darbu, ko veic ANO Vides programma, lai sniegtu zinātnisku informāciju par jautājumiem, kas saistīti ar

piesārņojumu, un veicinātu politikas saskaņību, un jo īpaši būtisko ieguldījumu, ko dod ANO Vides programmas izpilddirektora ziņojums par Asamblejas 3. sesijas tēmu;

2. UZSVER, ka ārkārtīgi svarīga ir saskaņota un vērienīga rīcība un plaša starptautiska mobilizēšanās, lai risinātu piesārņojuma jautājumus, ņemot vērā saiknes ar klimata pārmaiņām, bioloģiskās daudzveidības zudumu un pārtuksnešošanos, lai novērstu un būtiski samazinātu nelabvēlīgo ietekmi uz cilvēku veselību un labklājību, ekosistēmām un dzīvajām sugām, jo piesārņojums savukārt ietekmē ūdens un pārtikas nodrošinājumu, ekonomisko attīstību un sociālo taisnīgumu, tostarp vienlīdzību veselības jomā;

3. VĒLREIZ APSTIPRINA spēcīgās savstarpējās saiknes starp vidi un veselību un to, ka ir svarīgi pievērsties tām kopā; AICINA Asamblejas 3. sesiju lemt par konkrētām darbībām un pasākumiem, lai risinātu specifiskus jautājumus, kam ir nelabvēlīga ietekme uz veselību un vidi, piemēram, par smagajiem metāliem, rezistenci pret antimikrobiāliem līdzekļiem, vielām, kas izraisa endokrīnās sistēmas darbības traucējumus, un arvien pieaugošo bīstamu pesticīdu un mēslošanas līdzekļu izmantošanu; ATZĪST, ka bioloģiskās daudzveidības zudums ir būtisks veselības risku pastiprinošs faktors, kas arī padziļina vides problēmas; un UZSVER, ka bioloģiskās daudzveidības aizsargāšana un degradēto ekosistēmu atjaunošana nes labumu veselībai un labklājībai;

4. UZSVER, ka visām ANO dalībvalstīm ir jāuzrauga gaisa kvalitātes stāvoklis un tendences, jāizvirza vērienīgi mērķi gaisa kvalitātes jomā un jāizveido politika un pasākumi attiecīgos sektoros; AICINA visas ANO Eiropas Ekonomikas komisijas (ANO/EEK) dalībvalstis pievienoties Konvencijai par gaisa pārrobežu piesārņojumu lielos attālumos un tās pārskatītajiem protokoliem un to pilnībā īstenot, un veicināt konvencijas pušu sadarbību ar līdzīgiem reģionāliem forumiem pasaules mērogā; UZSVER, ka būtiski ir maksimāli izmantot sinerģiju starp politiku gaisa kvalitātes jomā un politiku klimata pārmaiņu mazināšanas, ķīmisko vielu un atkritumu apsaimniekošanas, bioloģiskās daudzveidības, veselības, transporta, enerģētikas un lauksaimniecības jomās; un ĪPAŠI NORĀDA, ka Parīzes klimata nolīguma īstenošana būtiski sekmē piesārņojuma jautājumu risināšanu;

5. UZSVER, ka ir svarīgi nodrošināt virszemes ūdeņu un pazemes ūdeņu labu kvalitāti, ir jāīsteno pasākumi, lai uzlabotu regulāru ūdens kvalitātes monitoringu un novērtēšanu un – cik iespējams – novērstu un samazinātu ūdens piesārņošanu, šajā nolūkā veicot efektīvus pasākumus avotā un pastiprinot centienus samazināt to notekūdeņu daļu, kas nonāk vidē neattīrīti vai nepietiekami attīrīti; UZSVER, ka īpaši svarīga ir starptautiskā sadarbība ūdeņu jomā, un AICINA ANO dalībvalstis pievienoties ANO/EEK Ūdens konvencijai ^[8], tās attiecīgajiem protokoliem un ANO Ūdensteču konvencijai ^[9] un tās īstenot;

6. ATKĀRTOTI APSTIPRINA ES un tās dalībvalstu apņemšanos attiecībā uz deklarāciju "Mūsu okeāni, mūsu nākotne – aicinājums rīkoties", kas tika pieņemta ANO konferencē par okeāniem ^[10], un ATZINĪGI VĒRTĒ brīvprātīgās apņemšanās risināt jūras piesārņojuma jautājumus, kas tika paustas šajā konferencē; UZSVER, ka ir steidzami jārisina jautājumi, kas saistīti ar visu veidu jūras piesārņojumu, jo īpaši ar piesārņojumu, ko rada darbības uz sauszemes, ievērojot pieeju "no avota līdz jūrai", tostarp ar barības vielu piesārņojumu, neattīrītiem notekūdeņiem un bīstamām vielām, un atkritumiem jūrā, īpašu uzmanību pievēršot plastmasai un mikroplastmasai, kā arī ar trokšņa piesārņojumu un okeānu paskābināšanos; un AICINA ANO dalībvalstis izstrādāt un pieņemt pasākumus un stimulus, tostarp tiesību aktus, lai panāktu mikroplastmasas pakāpenisku izzušanu no identificētiem būtiskiem avotiem un samazinātu plastmasas ražošanu un veicinātu tās ilgtspējīgu izmantošanu un labākās prakses apmaiņu pasaules mērogā;

7. UZSVER, ka ANO dalībvalstīm un attiecīgām ANO organizācijām ir jāpievēršas augsnes piesārņojumam un augsnes kontaminācijai gan no difūziem, gan punktveida avotiem un to ietekmes plašajām sekām, piemēram, sekundārajam gaisa piesārņojumam, ietekmei uz cilvēka veselību, lauksaimniecību un pārtikas nodrošinājumu, bioloģisko daudzveidību un ekosistēmām, kā arī piesārņojumam ar slāpekli; ATZĪST, ka būtiski trūkst zināšanu par augsnes piesārņojuma apmēru un tā ietekmi uz vidi un veselību; un AICINA Asamblejas 3. sesiju pievērsties šim jautājumam;

8. UZSVER, ka ķīmisko vielu un atkritumu pareizai apsaimniekošanai visā to aprites ciklā ir svarīga loma sabiedrības labklājības nodrošināšanā, Programmas 2030. gadam attiecīgo mērķu sasniegšanā, kā arī pārejā uz aprites ekonomiku, vienlaikus paturot prātā, ka arvien pieaugošā globālā ķīmisko vielu ražošana, izmantošana un tirdzniecība rada arvien lielāku slogu visām valstīm, īpaši jaunattīstības valstīm; UZSVER, ka sava loma šo uzdevumu risināšanā var būt arī ilgtspējīgai ķīmijai un citām pieejām un risinājumiem, piemēram, nekaitīgām neķīmiskām alternatīvām, kā atspoguļots Asamblejas rezolūcijā 2/7 ^[11]; un AICINA ANO dalībvalstis uzlabot zināšanas par bīstamām vielām un informācijas apmaiņu par ķīmiskām vielām produktos, un aizstāt bīstamas ķīmiskas vielas ar nekaitīgākām alternatīvām; ATZINĪGI VĒRTĒ Minamatas konvencijas stāšanos spēkā; un AICINA visas ANO dalībvalstis konvenciju ratificēt un strādāt virzībā uz tās efektīvu īstenošanu;

9. UZSVER, ka programmās, kas vērstas uz piesārņojuma novēršanu un mazināšanu pilsētās, ir jāiesaista pašvaldības un ir jāpalīdz veidot apvienības, lai veicinātu labāko praksi, tehnoloģisko inovāciju un labu pārvaldību, uzsverot tās nozīmi Programmas 2030. gadam 11. IAM īstenošanā; un AICINA īstenot Jauno pilsētattīstības programmu, kas cita starpā pievēršas tādiem jautājumiem kā gaisa, ūdens, jūras, augsnes un trokšņa piesārņojums, nepieciešamība pēc ilgtspējīgas cieto atkritumu apsaimniekošanas, kā arī zemes ilgtspējīgas izmantošanas;

10. UZSVER, ka, lai panāktu konkrētus rezultātus piesārņojuma novēršanā un samazināšanā pasaules mērogā, mums pašos

pamatos jāmaina veids, kādā mūsu sabiedrības ražo un patērē preces un pakalpojumus, tostarp jāveicina ilgtspējīgs dzīvesveids, ilgtspējīgs finansējums un aprites ekonomika, izmantojot ekoinovāciju, informācijas apmaiņu par produktu ilgtspēju, pieejas, kas balstītas uz principu " samazināt – atkārtoti izmantot – pārstrādāt", uz ekosistēmu, integrēta aprites cikla pieejas, jaunu tehnoloģiju un uzņēmējdarbības modeļu izstrādi, kuru mērķis ir panākt resursu ziņā efektīvu un mazoglekļa ekonomiku; un jāveic labākās prakses un zinātniskās apmaiņas ar ieinteresētajām personām; MUDINA Asamblejas 3. sesiju sekmēt šīs pieejas; un ATZINĪGI VĒRTĒ Starptautiskās ekspertu grupas resursu jomā nodomu Asamblejas 3. sesijā sniegt novērtējumu par globālo resursu izmantošanu un saikni starp resursu efektivitāti un piesārņojuma samazināšanu;

11. CER, ka Asamblejas 3. sesijā tiks pieņemta vērienīga, konkrēta un uz darbību vērsta ministru deklarācija, kurā tiks pausta visu ANO dalībvalstu apņemšanās efektīvi risināt piesārņojuma, tostarp pārrobežu piesārņojuma, jautājumus;

12. UZSVER, ka vēl vairāk jāpastiprina un jāuzlabo starptautiskā un reģionālā sadarbība, lai piesārņojuma jautājumus sekmīgi risinātu integrētā veidā, jāsekmē savstarpējās saiknes un jātiecas rast turpmāku sinerģiju, izmantojot attiecīgās ANO struktūras, daudzpusējus nolīgumus vides jomā un starptautiskas iniciatīvas; un AICINA Asamblejas 3. sesiju pilnvarot ANO Vides programmu izstrādāt rīcības programmu piesārņojuma novēršanai un samazināšanai, attiecīgā gadījumā balstoties uz esošiem mehānismiem;

13. ATZINĪGI VĒRTĒ ANO Vides programmas iniciatīvu saistībā ar Asamblejas 3. sesiju aicināt uzņemties jēgpilnus brīvprātīgus solījumus un apņemšanās rīkoties, lai panāktu piesārņojuma novēršanu un samazināšanu, jo šādas saistības būs Asamblejas 3. sesijas iznākuma būtiska daļa un sekmēs tās uz rīcību vērsto raksturu; ATZINĪGI VĒRTĒ jau paustos solījumus un apņemšanās; un AICINA visas ANO dalībvalstis, attiecīgās ANO struktūras, pilsonisko sabiedrību, akadēmiskās aprindas un privāto sektoru izrādīt savu globālo apņemību un uz risinājumu vērsto rīcību;

14. AICINA ES un tās dalībvalstis pirms Asamblejas 3. sesijas nākt klajā ar konkrētām darbībām, ar kurām vēršas pret piesārņojumu, lai saistībā ar Asamblejas 3. sesiju reģistrētu attiecīgas brīvprātīgas apņemšanās;

15. ĪPAŠI NORĀDA to, cik svarīga ir izglītība, mūžizglītība un sabiedrības izpratnes vairošana par vides problēmām, lai izceltu personīgo atbildību par piesārņojuma novēršanu un samazināšanu ar ilgtspējīgāku dzīvesveidu un patēriņa ieradumiem; šajā sakarībā AICINA ANO Vides programmu sniegt norādes par produktu ilgtspējas informāciju; un UZSVER, cik svarīgi ir Asamblejas 3. sesijas rezultātus pievilcīgā un pieejamā veidā darīt zināmus plašākai sabiedrībai – lai ikviens varētu saprast, cik svarīgi ir novērst un samazināt piesārņojumu un kādu labumu tas nesīs pašu veselībai, labklājībai un dzīves videi, – un tādējādi izklāstīt ANO Vides programmas un Asamblejas lomu būtisku, pozitīvu pārmaiņu radīšanā uz planētas un cilvēku ikdienas dzīvē;

16. PAUŽ GANDARĪJUMU par to, ka ANO Ģenerālā Asambleja ir uzaicinājusi ANO Vides asamblejas prezidentu uz Augsta līmeņa politiskā foruma (ALPF) ilgtspējīgas attīstības jautājumos sesiju; ĪPAŠI IZCEĻ Asamblejas ieguldījumu politisku norādījumu sniegšanā un politisku rīcības principu noteikšanā, lai IAM īstenošanas ietvaros risinātu jaunas un ilgušas vides problēmas; UZSVER, ka, lai izpildītu Programmu 2030. gadam, ir jānovērš un jāsamazina piesārņojums; un AICINA Asamblejas 3. sesiju būtiski skaidrus politiskus vēstījumus 6., 7., 11., 12. un 15. IAM detalizētai pārskatīšanai ALPF 2018. gadā."

[1] Dok. 10370/17.

[2] Ziņojums "Towards a Pollution-Free Planet" (2017. g.), III. lpp.

[3] Ziņojums "Towards a Pollution-Free Planet" (2017. g.), III. lpp.

[4] Ziņojums "Towards a Pollution-Free Planet" (2017. g.), III. lpp.

[5] J. R. Jambeck et al., *Plastic waste inputs from land into the ocean* (Science, 2015. gada 13. februāris).

[6] Kühn, S., et al., *Deleterious Effects of Litter on Marine Life*, in Bergmann, M., et al., *Marine Anthropogenic Litter* (Springer, 2015. g.).

[7] Ziņojums "Towards a Pollution-Free Planet" (2017. g.), II. lpp.

[8] Konvencija par robežšķērsojošo ūdensteču un starptautisko ezeru aizsardzību un izmantošanu (Helsinki, 1992. g.).

[9] Konvencija par Likumu par starptautisko ūdensteču izmantošanu ārpus navigācijas (Ņujorka, 1997. g.).

[10] Apstiprināta ar ANO Ģenerālās Asamblejas 2017. gada 6. jūlija rezolūciju 71/312.

[11] UNEA 2/7 "Sound management of chemicals and waste" (Ķīmisko vielu un atkritumu pareiza apsaimniekošana).

